

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. VI. De donis Spiritus Sancti

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

le, nimirum secundum species intelligibiles in intellectu possibili servatas; non manere tamen quantum ad materiale, nempe quantum ad phantasmata, quibus extrahuntur per intellectum agentem: quia cognitio non fiet tunc per conversionem ad illa, sed erit alius modus intelligendi.

Articulis sequentibus docet ex virtutibus Theologicis, nec fidem nec spem, sed duntaxat charitatem remanere in patria. De quo in tractatu de virtutibus Theologicis.

DISPUTATIO VI.

De donis spiritus Sancti.

Ad questionem 68. Divi Thomae.

Cum dona Spiritus Sancti maximam cum virtutibus habeant cognationem, tractatu de virtutibus subjungimus veluti appendicem, disputationem de donis Spiritus Sancti, in qua de illis tam in communi quam in particulari breviter differemus.

ARTICULUS PRIMUS

Utrum dona Spiritus Sancti sint habitus, & virtutibus etiam infusus distincti?

1. Dupliciter potest aliquid dici donum Spiritus Sancti: primo generali quadam ratione, quia scilicet gratis à Spiritu Sancto ut à causa efficiente procedit; & in hoc sensu omnes gratiae, & virtutes infusae possunt dici dona Spiritus Sancti: secundò speciali quadam ratione, quatenus donum importat specialem dispositionem à Spiritu Sancto animae impressam, quae disponitur ad hoc ut bene & facile ab ipso ad opera extraordinaria moveatur. Dari autem in nobis huiusmodi dona seu dispositiones, constat ex Scriptura, Isaia 11. Ecclesiast. 10. & 17. 1. ad Corinth. 12. & alibi saepe, ubi fit expressa illorum donorum mentio: tum etiam ex hymno Ecclesiastico, in quo Spiritus Sanctus *Septiformis munere* appellatur, ipsumque his verbis Ecclesia interpellat: *Da tuis fidelibus in te consistentibus sacram septenarium.*

2. Accedit ratio D. Thomae, qui hic art. 1. sic discurrit: *Omne quod movetur necesse est proportionatum esse motori, & haec est perfectio mobilis in quantum est mobile, dispositio quae disponitur ad hoc quod bene moveatur à suo motore: Quanto igitur movens est altior, tanto necesse est quod mobile perfectiori dispositione ei proportionetur; sicut videmus quod perfectius oportet esse discipulum dispositum ad hoc ut altiore doctrinam capiat à Doctore. Manifestum est autem quod virtutes humane perficiunt hominem, secundum quod natus est moveri per rationem in his quae interioris vel exterioris agit: Oportet igitur inesse homini altiores perfectiones, secundum quas fit dispositus ad hoc quod divinitus moveatur; & iste perfectiones vocantur dona, non solum quia infunduntur à Deo, sed quia secundum ea homo disponitur, ut efficiatur promptè mobilis ab inspiratione divina, sicut dici-*

tur Isaia 50. Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii.

Vocantur etiam in Scriptura perfectiones illae Spiritus Isaia 11. *Requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiae & intellectus, Spiritus consilii, & fortitudinis, Spiritus scientiae & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini.* Cujus appellationis varias & egregias rationes seu congruentias adducit Joannes à S. Thoma hic disp. 18. art. 1. Prima est, quia perfectiones illae donantur à Spiritu Sancto, cui nomen Spiritus & nomen doni tribuitur. Secunda, quia ex amore spirante & ponderante, & veluti ex spiritu cordis Dei procedunt. Tertia, quia quasi ipso Dei halitu inspiratur anima, quae ipsi ornatur, amplectendo ipsum quasi sponsum osculantem se, & osculo oris sui spiritum ei immittentem, ut perficiantur, & eleventur virtutes ad superiorem modum operandi, juxta illud Psal. 32. *Verbo Domini caeli firmati sunt, & spiritus oris eius omnis virtus eorum.* Denique dona illa caelestia Spiritus appellantur, quia his homo à Spiritu Sancto agitur, movetur, ac impellitur ad opera ardua & extraordinaria, juxta illud Apostolus ad Roman. 8. *Qui Spiritu Dei aguntur, filii Dei sunt.* Ubi Glossa: *Aguntur, dicit, non reguntur: plus est enim agi, quam regi: agi enim dicimus aliquem vix agentem, regi autem quasi iam aliquid agentem, qui ideo regitur ut recte agat: sed aguntur non quod nihil per se agant, sed quod ut aliquid agant, impetu gratiae impelluntur.* His praemissis

Duae circa illa dona occurrunt difficultates, in titulo hujus articuli insinuatae, & breviter hic discutendae ac resolvendae. Prima est, an illa sint proprie habitus? Secunda, an distinguantur à virtutibus Theologicis, & moralibus infusis?

§. I.

Duplici conclusione utraque difficultas resolvitur.

Dico primò, dona Spiritus Sancti esse proprie habitus. Ita communiter docent Theologi cum D. Thoma hic art. 3. licet aliqui, ut refert Lorca, existimaverint haec dona solum esse actus quosdam virtutum speciales, non habitus.

Probatùr primò: Isaia 11. dona omnia in Christo permanentè fuisse asseritur, his verbis: *Requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiae & intellectus &c.* requiescere enim permanentiam importat: Sed donum permanentè inhaerens est habitus, non verò actus, vel dispositio transtiens: Ergo dona Spiritus Sancti sunt veri habitus, non verò actus, aut dispositiones transeuntes.

Probatùr secundò: Anima nostra est mobilis à triplici motore, scilicet à ratione, à lumine gratiae & fidei, & à speciali impulsu & instinctu Spiritus Sancti praeter communes regulas naturae & gratiae: disponitur autem ut facile & connaturaliter moveatur à ratione, per virtutes morales acquisite; ut moveatur à lumine fidei & gratiae, per virtutes morales infusas: Ergo ut connaturaliter moveatur à Spiritu sancto, debet etiam per aliqua dona habitualia disponi, ac proinde dona illa debent esse veri habitus, sicut virtutes morales acquisite & infusae.

Confirmatur: Per dona nobis, ut ita loquar

connaturalizantur actus ad quos moventur ex speciali instinctu Spiritus Sancti, sicut per virtutes morales acquiras, vel infusas, actus honesti ordinis naturalis vel supernaturalis, sunt nobis connaturales: Sed propter hanc causam virtutes illæ habent rationem habitus: Ergo & similiter dona Spiritus Sancti.

Dico secundò, dona Spiritus Sancti distingui realiter à virtutibus infusis, sive theologicas, sive moralibus. Est contra Scotum, Vazquem Lorcam, & alios, existimantes dona hæc esse ipsamet virtutes infusas, secundum aliquam peculiarem denominationem, vel officium, ratione cuius dicuntur dona.

Probatur primò conclusio ex D. Thoma hic art. 1. in *sed contra*, ubi ex S. Gregorio lib. 1. moralium cap. 14. distinguit septem dona, (quæ dicit significari per septem filios Job) à tribus virtutibus theologicas, quas ait per tres filias Job figuratas esse. Et ex secundo moralium distinguit ea à quatuor virtutibus cardinalibus, quas dicit significari per quatuor angulos domus Job.

Probatur secundò ratione fundamentali: Illi habitus distinguuntur realiter, qui respiciunt distincta formaliter objecta: Sed virtutes & dona respiciunt objecta formaliter diversa: Ergo distinguuntur realiter. Major constat, Minor probatur. Virtutes acquiras respiciunt objectum ut dirigibile per regulas prudentiæ acquiras; virtutes verò infusæ illud attingunt ut dirigibile per regulas prudentiæ infusæ, modo communi & ordinario: At dona illud respiciunt ut dirigibile modo altiori, nempe per quandam specialem inspirationem & motionem Spiritus Sancti, præter regulas prudentiæ, præviæ ad consilium & deliberationem. Unde Aristoteles lib. 1. moral. cap. de bona fortuna, ait quod *his qui moventur per instinctum divinum, non expedit consilium secundum rationem humanam, sed quod sequantur interiore instinctum; quia moventur à meliori principio, quam sit ratio humana*: Atqui objectum ut dirigibile modo altiori supra regulas prudentiæ, distinguitur formaliter ab objecto ut dirigibili solum per regulas prudentiæ: Ergo virtutes & dona respiciunt objecta formaliter distincta.

Confirmatur: habitus quibus aliquid mobile disponitur ad recipiendam motionem ab aliquo superiori motore, debent inter se distingui, juxta motorum distinctionem & qualitatem: Sed homo per virtutes acquiras redditur promptè mobilis à lumine naturæ; per virtutes verò intus à lumine gratiæ & fidei; & tandem per dona à speciali impulsu & instinctu Spiritus Sancti: Ergo dona debent distingui ab illis virtutibus. Minor est certa. Major verò ex eo constat quòd omne mobile debeat proportionari suo motori.

Tertiò suaderi potest conclusio, & Adversariorum sententia convelli, argumento ad hominem: Cum enim Scotus, Vazquez, & Lorca, contra quos disputamus, non admittant virtutes infusas morales, sed duntaxat theologicas, si dona Spiritus Sancti à virtutibus infusis non distinguerentur, deberent reduci ad virtutes theologicas, seu cum illis identificari: v. g. sapientia, scientia, intellectus, & consilium, ad fidem reduci deberent, seu identificari cum illa; nam cum in intellectu resideant, cum spe & charitate, quæ in voluntate subiectantur, identifi-

cari nequeunt: Sed talia dona non possunt reduci ad fidem, seu cum illa identificari: tum quia fuerunt in Christo, in quo non fuit fides; tum etiam, quia (ut infra dicemus) remanent in patria, à qua fides excluditur, utpote cum clara Dei visione impossibilis, ut in tractatu de virtutibus theologicas ostendemus: Ergo dona Spiritus Sancti à virtutibus infusis realiter distinguuntur.

§. II.

Solvuntur objectiones contra primam conclusionem.

Objicies primò contra primam conclusionem: De ratione habitus est permanentia: Sed hæc non convenit donis Spiritus Sancti: Ergo illa non sunt habitus. Major patet, Minor verò probatur primò ex D. Gregorio lib. 2. moral. cap. 41. ubi sic ait: *In cunctis fidelibus Spiritus sanctus venit, sed in solo Mediatore semper singulariter permanet*: Ergo dona non habent permanentiam in aliis hominibus à Christo.

Secundò probatur eadem Minor: Prophetia, dona miraculorum, & aliæ gratiæ gratis datæ, non dantur hominibus permanenter, & per modum habitus, sed transeunter, & per modum motionis: ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 171. art. 2. Ergo idem de donis Spiritus Sancti dicendum est.

Probatur tertiò: Homo concurrit solum ut instrumentum ad actiones donorum, cum potentiæ animæ non habeant sufficientem proportionem cum illis: Sed de ratione instrumenti est operari solum per virtutem seu motionem transeuntem, à causa principali impressam: Ergo dona non sunt aliquid in nobis permanens, sed transiens & fluens.

Denique probatur Minor: Habitibus & qualitatibus permanentibus utimur quando volumus: Sed justis donis Spiritus Sancti ornatus & instructus, non potest eorum operationes pro libito exercere: Ergo talia dona non sunt qualitates permanentes & habituales, sed motiones actuales & transeuntes.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad cuius primam probationem dicendum, Gregorium vel non loqui de donis Spiritus Sancti, sed de gratiis gratis datis, quæ non sunt permanentes & per modum habitus in fidelibus, sicut in Christo: vel si loquatur de donis, solum intendit quòd illa fuerint in Christo longè excellentiori modo, quam in aliis, non verò quòd in aliis justis non sint permanentes, modo tamen imperfectiori.

Ad secundam respondet D. Thomas hic art. 3. ad 3. concessa Antecedente, negando Consequentiam, & paritatem: dona enim Spiritus Sancti sunt necessaria homini ad salutem; Prophetia verò (inquit) est de donis quæ sunt ad manifestationem spiritus, non autem ad necessitatem salutis. Quod discrimen insinuat à D. Gregor. 2. moral. cap. 41. dicente, quòd *in illis donis sine quibus ad vitam perveniri non potest, Spiritus sanctus in electis omnibus semper manet, sed in aliis non semper manet*.

Ad tertiam dicendum, de ratione quidem instrumenti propriæ & rigorosæ esse operari per motionem & virtutem transeuntem; non tamen de ratione instrumenti largæ & improprie sumptiæ

quo

quo pacto homo se habet ad actiones donorum, A
 quo potentia animæ, ut per dona elevata, ha-
 beant sufficientem proportionem cum illis. So-
 lutio est D. Thomæ hic art. 3. ubi secundo loco
 sibi idem argumentum objicit, & respondet,
*quod ratio illa procedit de instrumento, cuius non est
 agere, sed solum agi: tale autem instrumentum non
 est homo, sed sic agitur à spiritu sancto, quod etiam
 agit in quantum est liberi arbitrii, unde indiget ha-
 bitu.*

Ad ultimam respondeo hoc axioma: *utimur
 habitibus quando volumus*: intelligi de habitibus
 subditis rationi, & communibus regulis, non
 verò de illis qui non subduntur rationi, nec re-
 gulis ordinariis, sed extrarationalibus utuntur,
 cuiusmodi sunt dona Spiritus sancti: unde ut
 homo illis utatur, indiget speciali motione il-
 lius; sicut ad actus indeliberatos, qualis est
 prima intentio finis, debet specialiter moveri à
 Deo, absque prævio consilio & deliberatione
 rationis, ut docet Aristoteles lib. 7. moralium
 Eudimiorum cap. 18. & D. Thomas supra quæ-
 9. art. 4.

§. III.

*Diluuntur alia objectiones contra secundam conclu-
 sionem fieri solita.*

13. **O**bjicies primò contra secundam conclu-
 sionem: Idem præstant virtutes theologicae,
 & morales infusæ, quod dona: Ergo non distin-
 guuntur realiter inter se. Consequentia patet,
 Antecedens verò probatur. Dona per nos ha-
 bent disponere animam ad recipiendam motio-
 nem Spiritus sancti: Sed hoc idem præstant vir-
 tutes theologicae, & morales infusæ; cum enim
 homo non possit actus illarum virtutum elcere,
 nisi Spiritu sancto movente, inspirante, & illu-
 minante, eo ipso quòd illæ disponunt & com-
 plent potentias animæ ad actus supernaturales
 eliciendos, etiam illas disponunt ad recipien-
 dam motionem, inspirationem, & illuminationem
 Spiritus sancti: Ergo &c.

14. **R**espondeo negando Antecedens, ad cuius
 probationem dicendum, quòd licet virtutes
 theologicae, & morales infusæ, disponant ani-
 mam ad recipiendam motionem Spiritus san-
 cti, diversimodè tamen à donis, nam dona il-
 lam disponunt ad motionem Dei specialem,
 quæ homo à Deo movetur, non medio consilio
 & deliberatione, sed divino instinctu; virtutes
 verò theologicae, & morales infusæ, illam di-
 sponunt ad recipiendam motionem Spiritus san-
 cti communem & ordinariam intra ipsum ordi-
 nem supernaturalem, per quam scilicet homo
 natus est moveri supposito consilio & delibera-
 tione rationis. Unde D. Thomas hic art. 1. ad
 4. *Sapientia dicitur intellectualis virtus, secundum
 quod procedit ex iudicio rationis; dicitur autem do-
 num, secundum quod operatur ex instinctu divino.*

15. **O**bjicies secundò: Virtutes infusæ, & dona
 versantur circa eandem materiam, v. g. fortitu-
 do ut est donum, & ut est virtus; similiter fides
 & intellectus respiciunt eadem objecta: Ergo
 non distinguuntur inter se realiter.

Respondeo virtutes infusæ & dona respicere
 quidem eandem materiam, sed modo valde di-
 verso, nam dona eam attingunt sub motivo lon-
 gè alteriori, nempe ut subest mensuræ excedenti
 modum rationis.

Instabis: Ad attingendum aliquid sub moti-
 vo alteriori non requiritur nova virtus, sed suffi-
 cit quòd eadem fiat intensior, minime verò quòd
 distinguatur specie ab ea quæ potest tantum at-
 tingere illud sub motivo inferiori & minus ar-
 duo: Ergo illa ratio non convincit dona distan-
 gui realiter à virtutibus infusis, sed ad sum-
 mum accidentaliter, sicut virtus intensa distin-
 guitur à remissa.

Respondeo distinguendo Antecedens: Ad
 attingendum aliquid sub motivo alteriori non
 requiritur nova virtus &c. quando motivum
 altius & minus arduum sunt intra eandem ratio-
 nis mensuram dirigentem, concedo Antece-
 dens: secus, nego Antecedens. Motivum au-
 tem, sub quo attingitur objectum per dona Spi-
 ritus sancti, est extra lineam mensuræ motivi, sub
 quo attingitur per virtutes infusæ: quia ista re-
 spiciunt objectum, ut modo humano (intra ordi-
 nem tamen supernaturalem) attingibile; dona
 verò respiciunt illud ut attingibile supra om-
 nem modum humanum.

Dices: Etiam in virtutibus theologis interdum
 contingit aliquem operari præter commu-
 nem & ordinarium modum, ut cum aliquis ex
 charitate animam suam tradit pro amicis; vel
 tam perfectam habet fidem, ut ea sufficiat ad
 montes transferendos, & miracula patranda:
 Ergo non solum dona, sed etiam virtutes super-
 naturales & infusæ, respiciunt suum objectum,
 ut supra omnem modum humanum attingibile.

Respondeo quòd quando virtutes theologi-
 cae actus aliquos heroicis & extraordinarios
 eliciunt, adjuvantur à donis Spiritus Sancti, quia
 sola ratio cum virtutibus illis non sufficit ad ta-
 les actus eliciendos. Unde cuilibet virtuti the-
 ologicae aliquod donum correspondet; Fidei-
 nim correspondet Intellectus & Scientia, ut
 docet S. Thomas 2. 2. q. 8. & 9. Spei donum tri-
 moris, ut docet qu. 19. & Charitati donum Sapi-
 entia, ut asserit qu. 45.

§. IV.

Corollaria notatu digna.

EX dictis inferes primò, dona in communi
 sic posse defini, seu describi: Dona sunt
 bonæ qualitates mentis à Deo infusæ, quibus
 nullus malè utitur, & quibus rectè vivitur, re-
 ctitudine operationis quæ est supra omnes regu-
 las prudentia, tam acquisita, quam infusæ ex
 peculiari instinctu & inspiratione Dei. Vel ali-
 ter: Dona sunt dispositiones ad optimum, ex-
 cedens regulas ordinarias cuiuscumque pru-
 dentia.

Inferes secundò dona Spiritus sancti esse ho-
 mini necessaria ad salutem. Utenim dicitur
 S. Thomas hic art. 2. quòd imperfectè habetur na-
 turam aliquam, vel formam, aut virtutem, non
 potest per se operari, nisi ab altero moveatur: si-
 cut Luna, in qua est imperfectè natura lucis, non
 illuminat, nisi illuminata à Sole: Sed virtu-
 tes theologicae, & morales infusæ, imperfectè
 informant animam rationalem: Ergo per illas
 non ita perficitur homo in ordine ad ultimum
 finem, quin semper indigeat moveri quodam
 superiori instinctu Spiritus sancti, subindeque
 donis illius, quæ animam ad motionem illam
 disponant.

Inferes tertio, dona Spiritus sancti non posse

se esse sine charitate: quia sicut virtutes morales reddunt vires appetitivas mobiles à ratione, ita dona reddunt vires animarum mobiles à Spiritu sancto: sicut autem ratio perficitur per prudentiam, ita Spiritus sanctus habitat in nobis per charitatem: Ergo sicut virtutes morales conne-ctuntur cum prudentia, ita dona cum charitate. Ex quo

16. Inferes quartò, quòd sicut una virtus sine alijs non est perfecta, ita nec unum donum sine alio perfectum esse potest. Undè Gregorius 1. moral. cap. 15. *Sicut unaquaque virtus sine alia valde destruitur; ita unumquodque donum sine alio imperfectum erit. Minor est sapientia, quæ intellectui caret: sapientia enim, quæ est sine intellectu, est hebes. Inutilis est intellectus, si ex sapientia non subsistat: quia cum altiora sine sapientia penetrat, sua illum levitas gravius ruiturum levat. Vile est consilium sine fortitudine: quia quòd tractando invenit, sine viribus ad actum non perducit. Fortitudo etiam, quæ plus potest, sine moderamine rationis in præceptis ruit. Nulla est scientia sine pietate: quia qui bona cognita non exequitur, graviter judicatur. Pietas sine scientia discretione quomodo misereatur ignorat. Timor sine his nihil valet, quia ad omnia trepidans, à bonis operibus torquet.*

17. Inferes quintò, quòd dona Spiritus sancti quoad ipsorum materiam, circaquam nunc versantur, ipsa scilicet opera vitæ activæ, non remanebunt in patria, nam opera illa non habent locum in statu gloriæ remanebunt tamen, & quidem perfectissimè, quantum ad essentiam donorum; quia tunc homo totaliter Deo subditus, Spiritus sancti motionem perfectissimè sequetur. Habebunt etiam omnia dona actus suos in patria circa ea, quæ pertinent ad vitam contemplativam, quæ est vita beata. Undè Ambrosius lib. 1. de Spiritu sancto cap. 20. *Civitas Dei illa Hierusalem celestis, non meatu alicujus fluvii terrestriis alluitur; sed ex vitæ fonte procedens Spiritus sanctus, cujus nos brevi satiatur haustu, in illis celestibus spiritibus redundantiis videtur affluere, pleno septem virtutum spiritalium fervens meatu.*

18. Inferes sextò, dona Spiritus sancti esse quidem inferiora virtutibus Theologicis, sed superiora virtutibus moralibus, sive infusis, sive acquisitis.

Prima pars hujus corollarij patet: Nam virtutes Theologicae conjungunt nos ultimo fini, dona verò deserviunt ad movendum nos ad ultimum finem, juxta illud Psalmi 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam.* Ergo virtutes Theologicae omnibus donis præferendæ sunt.

19. Secunda etiam pars non est minus evidens: Homo enim per virtutes morales acquiritur disponitur, ut facile & connaturaliter moveatur à ratione; per infusas, ut moveatur à lumine fidei & gratiæ; per dona verò disponitur ut connaturaliter moveatur à Spiritu sancto: *Manifestum est autem* (inquit S. Doctor hic art. 8.) *quod ad altiore motorem oportet majori perfectione mobile esse dispositum:* Ergo dona perfectiora sunt virtutibus moralibus, sive infusis, sive acquisitis.

20. Confirmatur: Virtutes morales acquisitæ respiciunt suum objectum ut dirigibile per regulas prudentiæ acquisitæ; infusæ illud attingunt ut dirigibile per regulas prudentiæ infusæ, modo communi & ordinario; dona verò illud respiciunt ut dirigibile modo altiori, nempe per

Tom. III.

A quandam specialem motionem, & instinctum Spiritus sancti: Ergo illa superiora & perfectiora sunt virtutibus moralibus, sive infusis, sive acquisitis.

ARTICULUS II.

De donis Spiritus sancti in particulari.

SEPTEM dari Spiritus sancti dona, communi est Patrum & Theologorum consensus: & colligitur ex Scriptura Isaia 11. ubi septem recensentur his verbis: *Egredietur virga de radice Jesse, & stans in radice ejus ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini: Spiritus sapientiæ & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, Spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini.*

Ratio verò assignatur à D. Thoma hic art. 4. 25. Quot enim sunt operationes potentiarum, quæ sunt principia humanorum actuum, tot sunt dona Spiritus sancti: Sed septem sunt operationes potentiarum, quæ sunt principia humanorum actuum: Ergo septem sunt dona Spiritus sancti. Major probatur: quia dona Spiritus sancti sunt quidam habitus perficientes hominem ad hoc ut promptè sequatur instinctum ipsius Spiritus sancti; sicut virtutes morales perficiunt vires appetitivas ad hoc ut obediant rationi: unde sicut morales virtutes sunt secundum numerum operationum, in quibus virtutes appetitivæ moventur à ratione; ita dona tot sunt, quot operationes potentiarum, quæ sunt aptæ moveri à Deo. Minor etiam suadetur: Nam vis, quæ est principium humanorum actuum, duplex est, scilicet ratio, & appetitus; ratio etiam duplex est, nimirum speculativa & practica; & sic est triplex principium humanorum actuum, nempe ratio speculativa, ratio practica, & appetitus; operatio verò intellectus, cum speculativi, cum practici, duplex est, scilicet apprehensio veritatis, & judicium de veritate: similiter appetitus duplicem habet operationem, unam per quam se habet ad ea, quæ sunt ad alterum, aliam vero per quam se habet ad ea, quæ sunt ad se; & hæc sunt duo, scilicet pericula & desiderabilia: unde septem sunt operationes harum potentiarum. In primis intellectus speculativus apprehendit veritatem; & hæc operatio perficitur per donum intellectus: secundò judicat de veritate apprehensa; & hæc perficitur per donum sapientiæ. Similiter intellectus practicus primò apprehendit veritatem, & hæc apprehensio fit per donum scientiæ; secundò judicat de veritate apprehensa; & hæc perficitur per donum consilij. Appetitus verò in his, quæ sunt ad alterum, perficitur per donum pietatis; in his autem, quæ sunt ad se, primò in timore periculorum perficitur per donum fortitudinis; secundò in concupiscentia delectabilium perficitur per donum timoris, secundum illud Proverb. 6. *In timore Domini declinat omnis à malo:* & illud Psal. 118. *Confige timore tuo carnes meas, à judicij enim tui timui.* Quasi diceret (inquit Glossa) da mihi castum timorem, scilicet filialem, quo omnia carnalia desideria configantur. Ergo septem sunt dona Spiritus sancti, nempe donum intellectus, donum sapientiæ, donum scientiæ,

Y y

tia.

tia, donum consilij, donum pietatis, donum fortitudinis, & donum timoris. Quæ figurantur per septem oculos super lapidem unum, de quibus sit mentio Zachariae 3. per septem lucernas, de quibus dicitur Exodi 25. *Luces lucernas septem, & ponas eas super candelabrum*; per septem stellas in dextra Christi, quas vidit Joannes Apocal. 1. per septem lampades ardentes ante thronum, de quibus Apocal. 4. & denique per septem crines, in quibus fortitudo Samsonis posita erat, ut habetur Judicium 16.

26. Hæc septem dona sunt contra septem mala, quæ enumerat Gregorius Magnus super illud Job 1. *Ventus vehemens irruit à regione deserti* & c. his verbis: *Spiritus, qui mentem ante omnia prudentiâ, temperantiâ, fortitudinē, & scientiâ format, eandem contra singula tentamenta septem virtutibus instruit. Contra stultitiâ sapientiâ; contra hebetudinem intellectu; contra precipitationem consilio; contra timorem fortitudinē; contra ignorantiam scientiâ; contra duritiâ pietatē; contra superbiâ timore.*

27. Donum intellectus ita nuncupatur, quia correspondet habitui principiorum, & habet proportionem cum ipso; proprium enim officium illius est acuere intellectum ad penetrandas res fidei, necdum simplici apprehensione, sed etiam quodam judicio discretivo, & sine admixtione errorum: in quo differat à donis sapientiæ, & scientiæ, quæ habent judicare de rebus supernaturalibus modo quodam resolutivo per suas causas vel effectus; sapientiâ quidem per causas supremas, nempe per intimam unionem ad Deum; scientiâ verò per causas inferiores: in quo etiam differunt à fide, quæ fertur in res divinas & supernaturales sub præcisâ ratione formali divini revelationis. Sed ut claris adhuc horum donorum, tum inter se, tum à fide distinctio percipiatur:

28. Supponenda est doctrina, quam tradit S. Thomas 2. 2. quæst. 45. art. 2. ubi docet, dupliciter aliquem posse habere cognitionem, & iudicium ferre de aliqua re; uno modo per inquisitionem seu studium; alio modo per experientiam; & quasi connaturalitatem ad rem illam: sicut de castitate aliter iudicat Philosophus ex disciplina Ethica, & disputatione de virtutibus; aliter temperantiam & castitatem; unde de supernaturalibus & divinis possumus habere cognitionem & iudicium, vel ex studio & disputatione circa res illas, sive ex præcisâ illustratione veritatis; vel ex quadam connaturalitate & affectu, ac veluti gustu & experientia divinorum. Donum verò intellectus non acuit, nec perficit mentem ad penetrandas veritates divinas & supernaturales, quasi ex studio & disputatione, & quasi metaphysicè, sed ex connaturalitate quadam & unionem ad divina, & mysticè, seu per quandam experientiam, & gustum divinorum, ex speciali unionem cum Deo perceptum. Similiter sapientiâ iudicat de supernaturalibus per causas altissimas, ut cognitio huiusmodi experientiâ & gustu divinorum; & scientiâ per causas inferiores & humanas, ut eadem etiam ratione manifestatas. Ex quibus clarè constat horum donorum distinctio, tum inter se, tum à fide, quæ non fertur in res divinas, ut cognitio huiusmodi experientiâ & gustu divinorum, sed lumine revelationis obscuræ. A dono autem consi-

lij differunt, quia istud hominem ad ea, quæ agenda sunt, dirigit, non ex rationibus humanis sed divinis, non præcisè ut cognitio à fide, vel prophetia, quæ possunt esse in peccatore, sed ex affectu & experientia intima divinorum, ex qua homo iustus docetur & inspiratur à Deo de necessariis ad salutem, etiam cum discitur, & interdum collatione aliorum; hoc enim totum inspiratur à Deo: unde proprium officium huius doni est præcipere agenda necessaria ad salutem ex vi affectus experimentalis, & quasi gustus divinorum, ac proinde præter regulas communes.

De hoc dono eleganter differit Gregorius 29. Magnus 1. Moral. cap. 11. ubi hæc scribit: *Vnusquisque electorum adhuc in mundo positus, mente tamen extra Deum surgit, & ærumnam exiit, quam tolerat, deplorat, & ad sublimem patriam inaccessibilibus se amoris stimulis excitat: unde invenit salutem consilium, temporale hoc despicere quod percurrit, & quod magis crescit consilij scientia, ut periturâ deserat, eò augetur dolor, quod necdum ad mansura sive æterna contingat. Et ideo solerti consilio in seipsum considerat. Et ne ex re, quæ agitur, repentinus finis adversus surrepiat, hunc prius mollior posito pede cogitationis palpat, & pensat, ne in his, quæ agenda sunt, precipitatio impellat; ne pro va per concupiscentiam apertò bello superent; ne recta per inanem gloriam insidiando supplantent. Et mens electi casualiter, quod magis per consilium vivere incipit, ex angusti numeris dolore fatigatur.*

Quoad dona, quæ pertinent ad appetitum, 30. donum pietatis exhibet Deo cultum per inclinatum Spiritus sancti in casibus extraordinariis, in quibus talis cultus à prudentia acquiritur, vel insula regulari nequit; ut si quis ex speciali instinctu in oratione permaneat, eamque continuerit usque ad mortem, hoc enim non dicitur prudentia; vel si Deum ore, ut pro defensione & conservatione Reipublicæ miracula faciat, illa oratio non erit actus religionis, sed doni pietatis.

Differit etiam donum pietatis à religione in 31. eo, quod religio respicit cultum Deo exhibendum, ut primo rerum omnium principio, & supremo Domino, danti esse & conservanti omnibus rebus creatis: at verò donum pietatis inclinatur ad exhibendum cultum Deo secundum præcisè quod in se magis est, sive bona, sive mala nobis faciat, & cum quadam quasi nuditate & annihilatione omnium, ad ipsum solum attendendo; & ad infinitam ejus magnitudinem, juxta illud Propheta Psal. 33. *Magnificate Dominum mecum, & exaltate nomen eius in idipsum*: hoc est, non propter ea, quæ nobis tribuit, nec juxta mensuram beneficiorum, quæ ab eo recepimus, ipsum colamus, sed propter ipsum, & infinitam ejus magnitudinem. Unde D. Thomas in 3. dist. 3. qu. 3. art. 2. quæstione. 1. ad 1. in hoc distinguit pietatis donum à pietate virtute, quæ reddit cultum Deo, & est ipsa religio, quod pietas, ut est virtus, accipit aliquid humanum pro mensura, scilicet beneficium à Deo acceptum, ratione cuius est debitor ei; sed pietas, quæ est donum, accipit in hoc aliquid divinum pro mensura, ut scilicet Deo honorem impendat, non quia sit ei debitor, sed quia Deus honore dignus est, per quem modum etiam ipse Deus sibi honoris est.

Diversa illa motiva colendi Deum aperte in 32. Scriptura declarantur: Nam Apocal. 4. dicitur:

Dignus es Domine Deus nosse accipere gloriam, & honorem, & virtutem, quia tu creasti omnia: Ecce motiui religionis honorantis Deum, quia creauit nos, & est author naturæ. Et rursus cap. 15. Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula eius, quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo, & fecisti nos Deo nostro regnum, & sacerdotes. Ubi etiam virtus religionis ad Deum laudandum, & colendum incitatur ex beneficio supernaturali redemptionis, & quia nos facti sumus regnum Dei per gratiam. At vero donum pietatis relictis his omnibus motiuis beneficiorum Dei, gratias agit Deo, & colit ipsum, quia in se magnus & pius est, ut cum ibidem cap. 11. dicitur: Gratias agimus tibi Domine Deus omnipotens, qui es, & qui eras, & qui venturus es, quia accepisti virtutem tuam magnam, & regnasti. Et iterum cap. 15. Quis non timebit te Domine, & magnificabit nomen tuum, quis solus pius est? Et Ecclesia canit in hymno Angelico: Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam. Ubi cultus & gratiarum actio non redditur Deo, propter hæc aut illa beneficia nobis collata, sed quia in se pius est, & propter gloriam suam, quam habet, & quia accepit virtutem & magnitudinem, & regnavit.

Donum fortitudinis firmat animum contra pericula, præcipue mortis, & inclinat ad ea subeunda præter regulas prudentiæ, & modo quodam superhumano: modus enim agendi hominis per virtutem infusam elevati est cum quadam adhuc infirmitate & trepidatione subire terribilia, & secundum dictamen prudentiæ, vel naturalis, vel infusæ: at vero donum fortitudinis firmat omnino hominem, & ab eo omnem infirmitatem & trepidationem depellit, & supra regulas communes prudentiæ ad subeunda terribilia inclinat. Hoc dono roboratus Apostolus exclamabat: Omnia possum in eo, qui me confortat. Et Propheta Regius Psalmo 17. dicebat: In Deo meo transgrediar murum: id est (ut interpretatur Divus Thomas in 3. dist. 34. quæst. 1. art. 1. quæstionum. 1.) Omne quod potest infirmitati humana obviare, hoc enim nomine muri intelligitur. Eodem dono confortatus Iohannes cum solo armigero aggressus est totum exercitum hostium: & Samson ita rupit vincula, quibus ligatus erat, sicut tela araneorum. Unde de illo Iudicum 7. dicitur: Irruit super eum Spiritus Domini, & sicut solent ad odorem ignis lina consumi, ita vincula, quibus ligatus erat, dissipata sunt & soluta. Denique ipse Christus, qui imminente passione sua ad ostensionem infirmitatis naturæ, quam susceperat, trepidavit, & timuit in horto Olivarum, statim rediit ex dono fortitudinis in suam soliditatem & securitatem, & ut loquitur Leo Papa sermone 8. de Passione: Depulsa trepidatione infirmitatis, & confirmata magnanimitate virtutis, rediit in sententiam sua dispositionis eterna.

Ultimum Spiritus sancti donum dicitur donum timoris, quod (ut docet S. Thomas 3. p. quæst. 7. art. 6.) duplicem habet actum: alterum primarium, qui est subiectio reverentialis ad Deum ob divinam eminentiam, non inspectam absolute (nam revereri Deum absolute consideratum, ad humilitatem, vel ad pietatem pertinet) sed ut potentem infligere malum, saltem ipsum non esse, reducendo nempe ad nihilum: alterum secundarium, qui est refugere malum culpæ possibile, aut pœnæ propter culpam.

Tom. 111.

Primus actus fuit in Christo, & remanet in Beatis. Unde dicitur Job 26. Columnæ cæli parent, & contremiscunt ad nutum eius: ubi per columnas cæli intelliguntur Angeli beati, ut explicat Gregorius Magnus 17. moral. cap. 1. his verbis: Columnæ cæli contremiscunt ad nutum eius: ipsæ enim Virtutes cælestium, quæ Deum sine cessatione conspiciunt, in ipsa contemplatione contremiscunt. Sed idem tremor, ne eis pœnalis sit, non timoris est, sed admirationis, quia scilicet admirantur Deum ut supra se existentem, & in eis incomprehensibilem. An vero actus secundarius huius doni in Christo, & in Beatis reperiri possit, dicemus in tractatu de Incarnatione, ubi etiam factus de illo differemus.

Diff. 23
cap. 1.

Quæstione 69. agit S. Thomas de quibusdam actibus donorum, quibus ex instinctu, & motione speciali Spiritus sancti ad vitam æternam accedimus, iuxta illud Psal. 142. Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam: unde illæ donorum operationes simpliciter Beatitudines appellantur, vel quia ad beatitudinem faciunt pervenire, vel quia sunt veluti quædam participationes, & inchoationes futuræ beatitudinis. Illæ verò octo enumerantur Matth. 5. ex quibus quatuor pertinent ad exclusionem & remotionem falsæ beatitudinis, nempe paupertas Spiritus, quæ amorem inordinatum divitiarum removel; mansuetudo, quæ inordinatas passionibus irascibilis excludit; iustus & fletus, qui removel inordinatas passionibus delectationis & gaudij; & patientia in persecutionibus, quæ removel favorem & applausum humanum, ut ait Divus Thomas quæst. citatâ art. 3. ad 6. Aliæ verò quatuor pertinent ad dispositionem & tendentiam ad veram & æternam beatitudinem: nam ad eam disponimur & tendimus per ardens illius desiderium, quod fames & sitis iustitiæ appellatur; per opera misericordiæ, quæ erga proximum exercemus; per cordis mundiciam, quæ ad contemplationem & claræ Dei visionem disponit, unde ab Augustino Deus purificata mentis intelligentia appellatur; & demum per pacem & concordiam cum proximo, quæ est perfectissimum iustitiæ & charitatis opus.

Quæres primo, quomodo si sunt tantum septem dona, ponuntur octo beatitudines, quæ ut diximus, sunt aliquæ donorum operationes?

Respondeo cum S. Thoma quæst. citatâ art. 3. ad 5. octavam beatitudinem pertinere ad septem præcedentes, quasi confirmationem & manifestationem earum; continet enim quandam firmitatem animi, ne propter humanas persecutiones recedat ab his, quæ per alias septem beatitudines & septem dona fiunt, unde illa per omnia dona versatur.

Quæres secundo, quare Lucas enumerat solum quatuor beatitudines, Matthæus verò octo?

Respondeo cum eodem S. Doctore in resp. ad 6. Lucam solum enumerasse illas beatitudines, quas Christus recensuit in sermone, quem habuit ad turbas, descendendo de monte, ut expressè habetur Luca 6. Christus verò in eo sermone idem solum quatuor beatitudines enumeravit, quia cum turbis loqueretur, noluit nisi illa tantum eis proponere, quæ removel falsam beatitudinem, quam plures, præsertim è vulgo, ponunt in bonis huius sæculi; & sic solum

Yy 2

lùm

num numeravit paupertatem spiritus. removen-
tem amorem inordinatum divitiarum; esuriam
seu laborem; carnis delicias excludentem; fle-
rum oppositum vanæ & mundanæ lætitiæ; & o-
dium seu persecutionem hominum, oppositam
favori & applausui. Matthæus verò recensuit il-
las beatitudines quas Christus numeravit in ser-
mone habito ad Discipulos, in quo alias quatuor
beatitudines, quæ pertinent ad dispositio-
nem, & tendentiam ad veram & æternam bea-
titudinem, addidit; quia omni Discipuli essent
perfectiores, melius erant dispositi ad illas bea-
titudines percipiendas & exercendas, quam
38. turba.

Questione 70. S. Thomas differens de quibus-
dam perfectionibus procedentibus ex motione
Spiritus sancti, quibus mens humana bene dispo-
nitur; quæ fructus Spiritus sancti appellari so-
lent: *Fructus enim* (ut ait idem S. Doctor super
cap. 5. epistolæ ad Galatas lect. 6.) *duo importat, scilicet*
quod sit ultimum producentis, sicut ultimum quod
producitur ab arbore est fructus eius, & quod sit suave,
sive delectabile; Cantic. 2. fructus eius dulcis gutturi
meo. Sic ergo opera virtutum & Spiritus sunt quid ul-
timum in nobis: nam Spiritus Sanctus est in nobis per
gratiam per quam acquirimus habitum virtutum, &
ex hoc potentes sumus operari secundum virtutem.
Sunt etiam delectabilia, & fructuosa, Roman. 6. ha-
betis fructum vestrum in sanctificatione, id est in ope-
ribus sanctificationis, & ideo dicuntur fructus. Dicuntur
etiam flores respectu beatitudinis, quia sicut ex floribus
accipitur spes fructus, ita ex operibus virtutum ha-
betur spes vite æternæ, & beatitudinis. Et sicut in flore
est quedam inchoatio fructus, ita in operibus virtutum
est quedam inchoatio beatitudinis, quæ tunc erit quan-
do cognitio & charitas perficientur. Hæc S. Thomas.

Porro fructus illi duodecim enumerantur ab
Apostolo ad Galat. 5. his verbis: *Fructus autem*
spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, beni-
gnitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, modestia,
continentia, castitas: quæ ut ait S. Thomas qu. ci-
tata art. 3. significantur per duodecim fructus,
de quibus dicitur Apocal. ultimo: *Ex utraque*
parte fluminis lignum vite afferens fructus duodecim.

40. Egregiam etiam ibidem divisionis hujus affi-
gnat rationem, seu congruentiam, quæ sic bre-
viter potest proponi. Fructus sunt perfectiones,
quibus mens humana bene disponitur, proce-

Ad id verò quod est juxta hominem, scilicet
proximum, bene se habet mens humana quan-
tùm ad quatuor. Primò quantum ad voluntatem
bene faciendi; & ad hoc ponitur bonitas, quæ
est sextus fructus. Secundo quantum ad benefi-
centiæ executionem, & ad hoc ponitur benigni-
tas, quæ est septimus. Tertiò quantum ad hoc
ut æquanimiter tolerentur mala ab aliis illata;
& ad hoc ponitur mansuetudo, quæ cohibet
iras, & est octavus Spiritus sancti fructus. Quar-
tò quantum ad hos ut non noceamus proximis
per fraudem, sive dolum; & ad hoc pertinet fi-
des, seu fidelitas, & est nonus fructus.

Circa verò ea quæ sunt infra mentem, quæ
sunt actiones exteriores, & interiores passionis
sensus, bene se habet mens humana, primò quan-
tùm ad actiones exteriores, per hoc quod in
omnibus dictis & factis modum observet; & hoc
pertinet ad modestiam, quæ est decimus fructus;
secundò quantum ad interiores concupiscentias
bene se habet, refrændo illicitas per continen-
tiam, & licitas per continentiam, & hæc sunt
duo ultimi Spiritus sancti fructus.

